

ZÁPIS Z 30. ZASEDÁNÍ

KOORDINAČNÍ SKUPINY BEZPEČNOSTI POTRAVIN (KSBP)

uskutečněného na MZe dne 6. ledna 2016

Přítomni: dle prezenční listiny. Všichni přítomní obdrželi k jednání podkladové materiály.

Jednání vedli: **MUDr. Viera Šedivá**, předsedkyně KSBP, **Ing. Jitka Götzová**, místopředsedkyně KSBP

Informace o jednotlivých bodech programu podali:

Ing. Martin Štěpánek, MUDr. Jarmila Rážová, Ph.D., Ing. Jitka Sosnovcová, Ing. Martin Klanica, Doc. MVDr. Milan Malena, Ph.D., Ing. Daniel Jurečka, MUDr. Viera Šedivá, Ing. Jitka Götzová, Doc. RNDr. Jaroslava Ovesná, CSc., Ing. Václav Stejskal, Ph.D., RNDr. Miroslav Machala, CSc., prof. Ing. Milan Marounek, Dr.Sc., prof. MVDr. Jiří Ruprich, CSc.

Jednání zahájila předsedkyně KSBP MUDr. Viera Šedivá, přivítala novou členku KS plk. Ing. Sylvu Urbanovou, ředitelku odboru 21 Celního, Generální ředitelství cel.

I. SCHVÁLENÍ PROGRAMU, KONTROLA A VYHODNOCENÍ ÚKOLŮ Z 29. ZASEDÁNÍ

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, informovala o doplnění programu o dopis RNDr. Řehůrkové, Ph.D., který byl členům KS zaslán předem.

Program jednání byl jednohlasně schválen, nikdo nenavrhoval další doplnění programu.

Kontrola úkolů:

1. Zanést nový kontaktní e-mail MZ vh@mzcr.cz do seznamu kontaktních bodů pro informace o školení BTSF.

Plnění: Uvedený e-mail byl obratem zařazen do sítě kontaktů.

II. AKTUÁLNÍ INFORMACE Z BEZPEČNOSTI POTRAVIN

1. Informace o novele zákona č. 110/1997 Sb.

Ing. Martin Štěpánek, vedoucí oddělení potravinového práva a kvality potravin, MZe: uvedl, že dne 21. 12. 2015 byl vládou schválen návrh zákona, kterým se mění zákon o potravinách, návrh byl postoupen Poslanecké sněmovně, 23. 12. 2015 byl rozeslán poslancům jako sněmovní tisk č. 687.

Předpis je technickou novelou zákona, většina novelizačních bodů pokrývá požadavky transpozice tabákové směrnice. Další úpravy týkající se potravin jsou: označování nebalených

potravin, novinky v oblasti regulačního rámce pro označování potravin „Česká potravina“, vytvoření právního rámce pro možnost bezplatně distribuovat charitativním a humanitárním organizacím potraviny, které nesplňují některé požadavky potravinového práva. Kompetence dozorových organizací jsou zachovány v souladu s poslední novelou – zákonem č. 139/2014 Sb.

Ing. Štěpánek poděkoval všem, kteří se na přípravě této novely podíleli (z resortu MZ i dozorovým orgánům).

Dále informoval, že v legislativním procesu je 9 prováděcích vyhlášek k tomuto zákonu – 3 jsou ve fázi notifikace EK, 6 je ve fázi vypořádání vnějšího připomínkového řízení. V plánu je postoupení vyhlášky upravující označování tabákových výrobků a vyhlášky pro pekařské a cukrářské výrobky do legislativního procesu.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, doplnila, že ve středu 13. 1. 2016 v 13.30 hod. se uskuteční v Poslanecké sněmovně pracovní seminář za účasti členů Zemědělského výboru a jeho podvýborů, zástupců MZe, MZ (hlavní hygienik) a dozorových orgánů (SZPI, SVS). Slovo předala MUDr. Jarmile Rážové, Ph.D.

2. Informace z Ministerstva zdravotnictví

MUDr. Jarmila Rážová, Ph.D., ředitelka Odboru ochrany veřejného zdraví, MZ, poskytla informace z legislativy. Na národní úrovni nejsou v resortu MZ v legislativním procesu žádné materiály týkající se bezpečnosti potravin. Na komunitární úrovni jsou připraveny 3 delegované akty k provedení nařízení EP a R (EU) č. 609/2013 týkajícího se potravin pro kojence a malé děti, potravin pro zvláštní lékařské účely a pro snižování hmotnosti. Akty jsou projednávány na Výboru pro životní prostředí, veřejné zdraví a bezpečnost potravin (ENVI) EP. Byla navržena rezoluce, která by přijetí delegovaných aktů oddálila z důvodu zpřísnění podmínek pro reklamu (potravin pro kojence). V případě potravin určených k náhradě celodenní stravy je návrh projednáván.

V případě potravin pro sportovce EK pracuje na zprávě z trhu s těmito potravinami, která by měla být zveřejněna v 1. pol. 2016. Lze předjímat, že nebude navržena úprava a od 20. července 2016 budou moci být na trh tyto výrobky uváděny jako doplňky stravy nebo jako obohacené potraviny. V přípravě je obdobná zpráva o potravinách pro malé děti – tzv. „batolecí mléka“.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala za sdělené informace a požádala o informace o aktuálním stavu zákona č. 379/2005 Sb., tzv. protikuřáckém zákonu. Zejména pak o připravovaných změnách - výjimkách, příkladem uvedla obce a jejich hospody.

MUDr. Jarmila Rážová, Ph.D., ředitelka Odboru ochrany veřejného zdraví, MZ, sdělila, že dle informací, které má k dispozici, je tento zákon ve 2. čtení, 13. ledna 2016 by měl být projednáván ve Výboru pro zdravotnictví Poslanecké sněmovny. Dále uvedla, že další změny se určitě připravují.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala a přešla k dalšímu bodu programu.

3. Zhodnocení činnosti dozorových orgánů za rok 2015

MUDr. Jarmila Rážová, Ph.D., ředitelka Odboru ochrany veřejného zdraví, MZ, přednesla zprávu o činnosti Krajské hygienické služby za období 1. 1. 2015 – 15. 12. 2015:

- celkem bylo provedeno 22 774 kontrol v 18 722 provozovnách stravovacích služeb, přijato bylo 1 101 opatření, navrženo 4 180 finančních sankcí v celkové výši 12 348 300 Kč;

- v oblasti alimentárních onemocnění bylo provedeno 244 kontrol, na základě podnětu bylo provedeno 1 879 kontrol. V rámci jiných opatření byla ve 241 případech nařízena povinná sanitace a dezinfekce, ve 256 pozastavena činnost nebo nařízeno uzavření provozovny do doby odstranění nedostatků, ve 403 případech byla nařízena likvidace pokrmu;
- předměty a materiály pro styk s potravinami: provedeno 953 kontrol, největší počet u distributorů předmětů, bylo prověřeno více než 1 500 výrobků, 120 odebráno k laboratorním analýzám, 15 šetřeno na základě výsledků analýz jako nebezpečný výrobek, dalších 10 předmětů bylo nevyhovujících právním požadavkům;
- cílené kontroly: monitorování obsahu akrylamidu, povinnost provozovatelů stravovacích služeb poskytovat spotřebitelům informace o látkách nebo produktech vyvolávajících alergie nebo nesnášenlivost, monitoring obsahu polyaromatických uhlovodíků ve vybraných potravinách a monitoring nutriční kvality pokrmů poskytovaných ve vybraných zdravotnických zařízeních a zařízeních sociálních služeb;
- v oblasti materiálů pro styk s potravinami se MZ soustředí na implementaci nařízení Komise (EU) č. 284/2011, kterým se stanoví požadavky na plastové kuchyňské nádobí dovezené z Číny; byla zjištěna opakovaná porušení legislativy, nebezpečné výrobky jsou oznamovány.

Ing. Martin Klanica, ústřední ředitel SZPI, podal informaci o činnosti SZPI za rok 2015. Podrobnosti jsou uvedeny v příložené prezentaci.

Ing. Klanica upozornil, že počet provedených kontrol, oproti roku 2014, rapidně vzrostl. Toto bylo možné díky personálnímu posílení, za které MZe poděkoval.

Dále poukázal na ne příliš uspokojivé výsledky kontrol v provozovnách společného stravování.

Z konkrétních případů informoval o situaci s medy společnosti Včelpo, v nichž byla zjištěna rezidua antibiotik. První výsledky pylové analýzy ukazují, že medy s deklarací původu v ČR mají původ v Číně nebo východní Evropě.

Doc. MVDr. Milan Malena, Ph.D., ústřední ředitel SVS, uvedl, že v roce 2015 se SVS po dohodě s MZe zaměřila na problémové oblasti. Celkový počet kontrol byl oproti roku 2014 snížen, počet záchytů však vzrostl. V souvislosti s platností novely zákona o potravinách přibýly i SVS kompetence v oblasti kontroly stravovacích zařízení.

V roce 2015 vzrostly záchyty o 1,25 % u neplánovaných kontrol a o 7 % u kontrol plánovaných. Případy končí správním řízením a navazujícími sankcemi, celkem byly uloženy sankce ve výši 22 000 000 Kč:

- nejvíce nedostatků bylo zjištěno při kontrole restaurací, zjištěné nedostatky se týkaly především označování, dosledovatelnosti, doby minimální trvanlivosti. SZPI bylo předáno k dořešení 192 nedostatků při kontrole restauračních zařízení. Celkově bylo zjištěno 3 463 závad (14 %);
- kontrola v místě určení – bylo provedeno 4 700 kontrol, se závadou 164, odebráno 647 vzorků, z toho 37 bylo nevyhovujících (nenahlášení zásilky do místa určení, nedostatečně vedená dokumentace).

Doc Malena také zdůraznil dobrou spolupráci s GRČ. Z mimořádných kontrolních akcí zmínil:

- akce na povinné označování masa: proběhlo 1 115 kontrol, 68 se závadou, nejčastěji původce masa neoznačen vůbec (60 %), klamavé značení (17 %), místo původu neumístěno blízko potravin, označení bylo neúplné nebo nepřesné;
- kontroly dětských šunek („dětské“, „pro děti“, „bambini“, „baby“, „junior“, atd.), ve 3 případech zjištěno nepovolené používání škrobu, 1 vzorek nevyhověl obsahu čistých svalových bílkovin. Nebyla zjištěna přítomnost látek vyvolávajících alergii nebo nesnášenlivost;
- společně se SZPI proběhla akce na kontrolu falšování ryb a medu, byl zjištěn 1 nevyhovující vzorek filetu candáta. V rámci kontroly medu bylo vyšetřeno 42 vzorků, 4 byly nevyhovující;
- společně s Celní správou byla v prosinci 2015 provedena kontrola tržnic, výsledky se zatím zpracovávají, nedostatky však zjištěny byly;
- stanovení rybího masa a čisté hmotnosti u mražených ryb: odebráno 80 vzorků, 23 % bylo nevyhovujících, u stanovení rybího masa 20 % nevyhovujících;
- v rámci oblasti nadlimitních reziduí cizorodých látek bylo provedeno vyšetření koní (maso a orgány), kteří byli určeni k potravinářským účelům. Zvýšené limity těžkých kovů byly zjištěny v ledvinách a játrech. Byl podán návrh na vyřazení ledvin a jater, s výjimkou koní do 2 let, z potravinového řetězce;
- bylo prokázáno nedovolené použití malachitové zeleně v chovech ryb.

Doc. Malena závěrem informoval, že v rámci zapojení SVS do systému RASFF podala SVS 15 originálních oznámení, 30 oznámení přijatých spadalo do kompetence SVS.

Ing. Daniel Jurečka, ředitel ÚKZÚZ, také zhodnotil činnost dozorového orgánu za rok 2015. Podrobnosti jsou uvedeny v příložené prezentaci ÚKZÚZ.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala a otevřela diskusi k tomuto bodu.

Ing. Pavel Mikoška, CSc., SOCR ČR, vznesl, s ohledem na zájmy obchodníků, dotaz, zda jsou i ostatní subjekty distribuující med předmětem kontrol SZPI.

Ing. Martin Klanica, ústřední ředitel SZPI, uvedl, že SZPI kontroluje medy, které jsou uvedeny do oběhu. Med je však jednou z nejkontrolovanějších komodit živočišného původu v tržní síti. Výsledky kontrol jsou standardně řešeny a zveřejňovány.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala a přešla k bodu týkajícímu se přehledu certifikátů.

4. Certifikáty vydávané dozorovými orgány

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, vysvětlila, že tento bod byl do programu zařazen v návaznosti na dotaz adresovaný panu ministroví. Cílem tohoto bodu bylo vytvořit přehled certifikátů vydávaných jednotlivými organizacemi a jejich uplatnění především při vývozu do třetích zemí.

MUDr. Jarmila Rážová, Ph.D., ředitelka Odboru ochrany veřejného zdraví, MZ, uvedla, že od 1. 1. 2015 MZ vydává pouze potvrzení k vývozu potravin pro zvláštní výživu (na základě předložené specifikované dokumentace). Do roku 2015 MZ vydávalo certifikáty k doplňkům stravy. Připomněla, že komunikace s žadateli je někdy velmi komplikovaná.

Ing. Jitka Sosnovcová, ředitelka SZÚ: SZÚ vydává na základě laboratorních zkoušek a dokumentace předložené žadateli certifikáty k doplňkům stravy, dále certifikáty k potravinám pro zvláštní výživu a pro materiály přicházející do styku s potravinami.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala za informace a upozornila, že právě v případě certifikátů vydávaných SZÚ k doplňkům stravy vzniká problém, neboť od 1. 1. 2015 jsou doplňky stravy v gesci MZe. Vývozci MZe kontaktují s žádostí o ověření certifikátu tzv. vyšší mocí, což MZe učinit nemůže, protože SZÚ spadá do gesce MZ, nikoliv MZe.

Ing. Jitka Sosnovcová, ředitelka SZÚ, navrhla vydávat pouze posudky, ne certifikáty.

Ing. Martin Klanica, ústřední ředitel SZPI, uvedl přehled certifikátů vydávaných SZPI. Přehled je součástí přiložené prezentace.

Dále pan ústřední ředitel zmínil, že SZPI se snaží vývozům vycházet vstříc a pomáhat jim s uplatněním jejich výrobků zejména na trhu 3. zemí. V oblasti potravin neživočišného původu není na úrovni EU žádná legislativa, většina výrobků tak spadá do tzv. „volné certifikace“ (mimo vína, ovoce a zeleniny). Subjekt, kterému je vystaven certifikát, musí být u SZPI registrován, musí u něho proběhnout alespoň 1 kontrola, někdy jsou prováděny i laboratorní analýzy. Také upozornil, že státy, které jsou cílem vývozců, mají zcela odlišné požadavky (arabské země, USA), často bývá problematický samotný název dokumentu („Certificate“, „Health Certificate“).

Doc. MUDr. Milan Malena, Ph.D., ústřední ředitel SVS, uvedl, že certifikace živočišných komodit vyplývá z legislativy EU. SVS tedy vydává certifikáty harmonizované (definované legislativou EU, platné a shodné pro všechny členské státy, jsou vydávány pro dovozy/vývozy z/do 3. zemí) a neharmonizované, tzv. bilaterální certifikáty, jejichž podmínky si stanoví jednotlivé členské státy. Tyto certifikáty nesmí být v rozporu s legislativou EU, mohou být převedeny do harmonizovaných.

Třetí země si stanovují vlastní podmínky pro dovoz (schválená země, schválený závod, vlastní standardy, zájemce/exportér by měl být pod kontrolou veterinární autority, požadavky týkající se limitů, např. antibiotik, inhibičních látek).

Doc. Malena dále informoval, že žadatel o neharmonizovaný certifikát si musí sám zjistit konkrétní požadavky, což může trvat i několik let, na jejich podkladě pak SVS zpracuje certifikát. Proti falšování některé 3. země, např. Rusko, stanovily i bezpečnostní prvky (vodoznak, krycí znak), tisk takového certifikátu je poté finančně náročný a tisknut je pouze na požádání.

Ing. Daniel Jurečka, ředitel ÚKZÚZ, představil přehled certifikátů vystavovaných ÚKZÚZ. Podstatou certifikace prováděné ÚKZÚZ je povolení zboží do oběhu EU. Certifikace je prováděna na základě legislativních požadavků, většinou ji není možné provést okamžitě. Přehled certifikátů v oblastech krmiv, přípravků na ochranu rostlin, odrůd, osiva chmele, hnojiv naleznete v prezentaci, která je přílohou tohoto zápisu.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala za vypracování přehledů. Dále uvedla, že největší problémy mají exportéři s certifikáty vydávanými SZÚ právě proto, že nejsou ověřeny „vyšší mocí“. Vyjádřila pochybnost nad návrhem paní ředitelky Sosnovcové vydávat pouze odborný posudek. Navrhla možné ověřování SZPI. Paní náměstkyně otevřela diskusi k tomuto bodu.

Ing. Jitka Sosnovcová, ředitelka SZÚ, informovala, že SZÚ vystavuje v podstatě jen potvrzení, že výrobek byl posouzen a testován SZÚ, deklarována je pouze zdravotní nezávadnost výrobku. Certifikace není povinná. Proti ověřování SZPI nemá námítky.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, doplnila, že MZe rozhodně nehodlá zasahovat do odborné práce SZÚ. Je třeba pouze vyřešit to, že samotný dokument je pro vývoz nedostačující.

Ing. Martin Klanica, ústřední ředitel SZPI, vznesl dotaz na ředitelku SZÚ k financování analýz, které jsou podkladem pro vydání dokumentu.

Ing. Jitka Sosnovcová, ředitelka SZÚ, vysvětlila, že primárně je posuzována dokumentace, v rámci které jsou dokládány i výsledky laboratorních analýz. Pokud jsou tyto analýzy provedeny akreditovanou laboratoří, znovu prováděny nejsou.

Ing. Martin Štěpánek, vedoucí oddělení potravinového práva a kvality potravin, MZe, navrhl, aby certifikát vydávaný SZÚ ověřovalo MZ, stejně jako to provádí MZe v rámci ověřování certifikátů vydaných SZPI nebo SVS. V podstatě jde o verifikaci činnosti dozorových orgánů, které spadají do kompetence MZe.

MUDr. Jarmila Rážová, Ph.D., ředitelka Odboru ochrany veřejného zdraví, MZ, tuto možnost připustila. Připomněla, že SZÚ není orgánem státní správy, je zdravotnickým zařízením, příspěvkovou organizací. Za podnět poděkovala. Zároveň přislíbila zaslat písemné stanovisko MZ k tomuto problému.

Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP, zdůraznila, že je skutečně důležité „ověření vyšší mocí“, které je nutné pro legalizaci Ministerstvem zahraničních věcí. Proto MZe stvrzuje správnost certifikátů vystavených dozorovými orgány. Připomněla, že jsou případy, kdy neověření certifikátu způsobilo vývozcům nemalé problémy.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala za příspěvky.

Ing. Pavel Mikoška, CSc., SOCR ČR, vznesl dotaz ke kontrolní činnosti, upozornil na případy, kdy se v tržní síti objeví mák s obsahem alkaloidů. Navrhl tedy, aby systém byl nastaven tak, aby k těmto případům nedocházelo, protože obchodníkům způsobují značné problémy.

Ing. Martin Klanica, ústřední ředitel SZPI, poznamenal, že takovýto přístup by mohl být aplikován na jakýkoliv výrobek. K problematice máku uvedl, že záchyty nejsou jen na trhu, ale i u dovozců. V těchto případech se jedná o mák, který není určen pro potravinářské účely, jde jen o farmaceutický mák pěstovaný primárně kvůli makovině, dovážený mák je v podstatě odpadem. Odrůdy máku pěstované v ČR mají velmi malé množství tropanových alkaloidů (obsah je definován vyhláškou a stanovením rizika SZÚ).

SZPI se máku věnuje intenzivně, dovoz máku do ČR podléhá ohlašovací povinnosti, dodávky se vzorkují. Jsou však známy technologie, které semena máku alkaloidů zbaví. Senzoricky je tento mák zcela nedostačující, byť splňuje legislativní požadavky. Dále upozornil, že dozorové orgány na sebe nemohou přebírat zodpovědnost obchodníků za bezpečnost potravin.

SZPI spolupracuje s Českým statistickým úřadem, na základě jeho informací bude mapována situace, neboť existují indicie, že ne všichni dovozci plní oznamovací povinnost. Ing. Klanica navrhl, aby obchodníci od dodavatelů požadovali splnění této povinnosti.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala za příspěvky do diskuse a bod uzavřela. Navrhla vyčkat na informaci MZ týkající se možnosti ověřování certifikátu vystavovaného SZÚ. Pokud bude třeba, bude k tomuto zorganizována samostatná schůzka.

III. AUDITNÍ MISE FVO V ČR

Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP, informovala, že v roce 2015 proběhly mise na přídavné látky a kouřová aroma (březen 2015), prvovýrobu potravin neživočišného původu (květen 2015), sledovatelnost masa na porážce, včetně masných a složených výrobků (září 2015) a General Follow-up (říjen 2015).

V letošním roce jsou plánovány 3 auditní mise se zaměřením na ochranu rostlin (leden 2016), kontaminanty (duben 2016) a zodpovědné a obezřetné používání antimikrobik (konec dubna 2016).

Ing. Martin Klanica, ústřední ředitel SZPI, opět připomněl nepřipravenost auditorů FVO. Informoval, že prostřednictvím Stálého zastoupení ČR při EU v Bruselu byl již EK zaslán podnět, který na to upozorňuje.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala za informace a slovo opět předala Ing. Götzové.

IV. SPOLUPRÁCE S EVROPSKÝM ÚŘADEM PRO BEZPEČNOST POTRAVIN

1. Činnost Poradního Sboru EFSA

Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP, sdělila, že podrobné informace byly účastníkům poskytnuty v podkladech.

Dále informovala, že v roce 2015 proběhla 4 zasedání Poradního sboru EFSA, v rámci kterých byla řešena především role Poradního sboru a členských států. V loňském roce proběhla tzv. Delphi studie, založená na anonymním dotazníku pro odborníky členských zemí, kteří spolupracují s EFSA, jak zlepšit činnost a spolupráci EFSA s členskými státy.

Významné výstupy EFSA, které byly účastníkům zasedání KS také poskytnuty, obsahují krátké informace o materiálech, které EFSA vypracoval. Všechny anotace a tiskové zprávy jsou překládány a vkládány na web www.bezpecnostpotravin.cz, celé verze jsou zveřejňovány na stránkách EFSA, které mají od prosince 2015 nový formát.

2. Informace o činnosti Koordinačního místa EFSA v roce 2015

Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP, uvedla, že v roce 2015 byla činnost KM realizována na základě dohody mezi MZe a EFSA podepsané 22. 1. 2015. V rámci informací o činnosti KM zmínila:

- prodloužení Memoranda o spolupráci KM ČR a SR;
- realizaci konferencí (Klonování a GMO v květnu 2015, Seminář k problematice antimikrobiální rezistence, který proběhl v návaznosti na Evropský antibiotický den dne 18. listopadu 2015);
- podpora a aktivní účast na odborných akcích (konference Hygiena Alimentorum XXXVI. v květnu 2015 na Štrbském Plese, XVII. Konference mladých vědeckých pracovníků s mezinárodní účastí v květnu 2015 v Brně, konference Endokrinné disruptory v červnu 2015 v Bratislavě, Aktuální poznatky ve výživě a zdraví zvířat a bezpečnosti produktů v říjnu 2015 v Praze – Uhřetěvesi);
- finanční podpora aktivity DATEX CZ;
- v rámci spolupráce s EFSA dle čl. 36 byla připsána na seznam spolupracujících organizací Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, po splnění formálních požadavků bude připsána Ostravská univerzita v Ostravě.

3. Informace k semináři k problematice antimikrobiální rezistence

Podrobné informace o semináři byly poskytnuty v podkladových materiálech.

V. DALŠÍ AKTIVITY V OBLASTI BEZPEČNOSTI POTRAVIN

1. Aktuální informace o změnách limitů pro kontaminanty

Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP, informovala členy KS, že na úrovni EK probíhá diskuse o úpravě limitů některých kontaminantů. Již byly sníženy limity pro olovo, arsen, rtuť, chrom, aromatické uhlovodíky, PCB a dioxiny, ochratoxin A, námelová sklerocia, tropanové alkaloidy.

Aktuální je diskuse o akrylamidu, jedná se o možnosti zavedení limitu a povinného zařazení jako kritického bodu v rámci HACCP. Problematika je na úrovni ČR diskutována s výrobcí i Potravinářskou komorou ČR.

Byla revidována doporučení monitorování chemických látek v potravinách (akrylamid, 3-MCPD estery a jejich glycidylestery). Otevřena byla i problematika máku, ČR je pro limit nebo pro zákaz používání technického máku.

Byly přijaty technické dokumenty pro metody odběru vzorků a pracovní charakteristiky metod analýzy pro úřední kontrolu kyseliny erukové v potravinách, pro analýzu anorganického arсенu, olova a polycyklických aromatických uhlovodíků a některé pracovní charakteristiky pro analýzu a pro stanovení zvláštních podmínek pro dovoz krmiv a potravin pocházejících nebo odesílaných z Japonska po havárii v jaderné elektrárně Fukušima.

2. Představení datového skladu MCL

Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP, představila datový sklad soustřeďující data z monitoringu cizorodých látek, která slouží k dlouhodobému sledování zatížení potravních řetězců, hodnocení expozice obyvatel cizorodými látkami v ČR, hodnocení zdravotních rizik na úrovni ČR, pro možnou úpravu legislativních limitů, či např. pro návrhy opatření pro místa se zvýšenou kontaminací. Na sběru dat se podílejí dozorové orgány (SZPI, SVS, ÚKZÚZ) a výzkumné instituce (VÚMOP, VÚRV, VÚLHM). Požadavkem bylo data uskladnit na jednom místě a zpřístupnit je organizacím. V systému jsou data od roku 2002, v roce 2013 byl zahájen přechod na uživatelsky příjemnější systém. Od roku 2015 je datový sklad dostupný pro pracovníky MZe.

Ing. Götzová představila, jak systém vypadá a pracuje. Dále informovala, že v lednu – počátkem února 2016 bude moci být zahájeno školení pro nominované osoby z jednotlivých dozorových orgánů a výzkumných institucí. Potenciál je v zapojení organizací jiných resortů.

Prof. MVDr. Jiří Ruprich, CSc., Centrum zdraví, výživy a potravin, SZÚ, vynesl dotaz, kdy budou data k dispozici v předepsaném evropském formátu SSD2, dále se informoval na finanční náročnost projektu.

Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP, k otázce financí uvedla, že náklady na monitoring cizorodých látek resortu MZe jsou přibližně 50 mil. Kč/rok. Náklady na realizaci projektu Datového skladu činily v letech 2013 – 2015 přibližně 5,27 mil. Kč. Licence na používání software SAS Visual Analytics na období 11/2013-11/2015 stála zhruba 2,9 mil. Kč, ostatní náklady byly vynaloženy na práci s daty, přípravu metodiky pro vkládání dat poskytovateli, školení a podporu.

Dále uvedla, že prozatím jsou v systému data přenesena bez ohledu na požadavky EFSA, částečně již ve formátu SSD2 jsou. Je v plánu se tímto formátem dat zabývat, nejdříve však v roce 2017.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala za informace a přešla k dalšímu bodu programu.

3. Zajištění činnosti vědeckých výborů v roce 2016

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, uvedla, že na základě doporučení Odboru veřejných zakázek MZe byla činnost vědeckých výborů v letech 2014 a 2015 realizována formou tematického úkolu Ústavu zemědělské ekonomiky a informací. V letošním roce o řešení možnosti financování zatím rozhodnuto nebylo. Činnost vědeckých výborů zajištěna bude, financování bude z rozpočtu odboru bezpečnosti potravin. Předsedkyně předala slovo představitelům jednotlivých výborů.

Doc. RNDr. Jaroslava Ovesná, CSc., Vědecký výbor pro GM potraviny a krmiva, shrnula činnost výboru v loňském roce. Vědecký výbor především vypracovává stanoviska k žádostem o schválení uvolnění GM potravin a krmiv do oběhu, v roce 2015 to bylo 16 stanovisek. Výbor má 12 členů, odbornosti: molekulární charakterizace GMO, alergologie, toxikologie, bezpečnost potravin, dopady na životní prostředí. Výbor také monitoruje činnost EFSA a dalších mezinárodních organizací v oblasti GMO, informuje MZe, jsou pořádány semináře, vzdělávací akce, spolupracují se zahraničními partnery.

Prof. Ing. Milan Marounek, Dr.Sc., předseda Vědeckého výboru výživy zvířat, informoval, že v loňském roce proběhla 2 zasedání výboru, vypracovány byly 2 studie a 1 odborné stanovisko týkající se hodnot mezi doporučovaných odborníky na národní úrovni pro různé kategorie hospodářských zvířat. Zdůraznil také výsledky projektu, který byl primárně zaměřen na možnost snížení emisí metanu (laboratorní výzkum zaměřený na účinek antimikrobiálních látek z rostlin na bacheřovou fermentaci). V Praze – Uhřetěvsi byla organizována konference Aktuální poznatky ve výživě a zdraví zvířat a bezpečnosti produktů.

RNDr. Miroslav Machala, CSc., předseda Vědeckého výboru veterinárního, informoval, že výbor se zabývá širokou škálou témat od toxikologie, přes antimikrobiální resistenci, po falšování potravin. V roce 2015 byly vypracovány 3 studie (např. pilotní metodická studie RCMS kapalinové chromatografie) a 1 odborné stanovisko týkající se přídatných látek v sýru.

Ing. Václav Stejskal, Ph.D., předseda Vědeckého výboru fytosanitárního a životního prostředí, uvedl, že hlavním cílem výboru je spolupráce s EFSA (Plant Health Network), členové se účastní jeho zasedání. V loňském roce byla vypracována 3 vědecká stanoviska – pro Státní správu hmotných rezerv (rizika při dlouhodobém skladování), pro SZPI (dereminace škůdců) a pro MZe k problematice potravin nového typu. Výbor byl rozšířen o 5 nových členů; výčet nových členů je uveden v podkladech).

Prof. MVDr. Jiří Ruprich, CSc., Centrum zdraví, výživy a potravin, SZÚ, připomněl, že Vědecký výbor pro potraviny není od roku 2008 financován, dotazy jsou zodpovídaný v rámci kompetencí pracovišť SZÚ. Většina dotazů je od SZPI, SVS, MZ, ale i od veřejnosti. Výsledky činnosti jsou veřejně dostupné, žádný z výstupů není tajný. V roce 2015 byla řešena především témata spojená s výživou, výstupy jsou zveřejněny na webu SZÚ v části Nutrimon: např. přívod mikronutrientů. Byla také zahájena studie ve školním stravování, jejíž výsledky budou v tomto roce. Centrum se dále zabývá spojitostí červeného masa s výskytem nádorových onemocnění, toto téma považují za důležité, spotřeba uzenin v ČR je velmi vysoká.

Prof. Ruprich dále informoval, že byla zveřejněna vodítka pro střídou konzumaci alkoholu, neboť ČR je z hlediska konzumace čistého etanolu na prvních místech v Evropě. Vodítka definují pojmy jako střídá konzumace alkoholu nebo jednotka alkoholu. Vodítka byla konzultována s adiktology (sjednocená terminologie).

Centrum i nadále spravuje systém DATEX a odesílá data pro hodnocení zdravotních rizik do EFSA. Dále prof. Ruprich informoval, že byl přepracován klasifikační a deskriptivní systém FOODEX 2, data je však třeba sdílet ve společném formátu SSD2.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala za sdělené informace. Podrobné informace k bodům 4. Školení inspektorů dozorových orgánů v roce 2015 a 5. Činnost informačního centra bezpečnosti potravin v roce 2015 byly podrobně rozepsány v podkladových materiálech, proto paní předsedkyně KSBP přešla k bodu VI. Různé.

Ing. Jitka Sosnovcová, ředitelka SZÚ, upozornila na nesrovnalost v počtech účastníků e-learningových kursů, konkrétně „FCM Food Contact Materials“).

Ing. Jitka Götzová, místopředsedkyně KSBP, slíbila data prověřit.

VI. RÚZNÉ

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, informovala členy KS o dotazu RNDr. Ireny Řehůrkové, Ph.D., zástupkyně ČR ve Vědecké síti EFSA pro sběr dat o výskytu chemických látek v potravinách, členky sítě DATEX.CZ. Znění dotazu a podkladové materiály byly účastníkům jednání zaslány mailem a předány jako součást podkladových materiálů pro jednání.

MUDr. Šedivá požádala zástupce dozorových orgánů, aby si vše důkladně prostudovali a k bodu zaslali písemné vyjádření.

Prof. MUDr. Jiří Ruprich, CSc., Centrum zdraví, výživy a potravin, SZÚ, upozornil, že problematika zpřístupnění dat souvisí s národní bezpečností. Navrhl svolat schůzku a jasně dohodnout transparentní přístup. Mandát je třeba vypracovat na národní úrovni.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala za tento návrh. Přislíbila problematiku projednat s panem ministrem a případně pak iniciovat diskusi s ministrem zdravotnictví. Připomněla, že problematika byla na programu již na předchozím zasedání KS, KS hlasovala a odsouhlasila nezveřejnění dat.

Ing. Martin Klanica, ústřední ředitel SZPI, uvedl, že SZPI uvítá pokyn data neposkytovat. Vzhledem k platnosti zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, pokud kdokoliv požádá a zaplatí, SZPI musí poskytnout data.

Prof. MUDr. Jiří Ruprich, CSc., Centrum zdraví, výživy a potravin, SZÚ, upozornil na to, že je třeba dořešit, co vlastně z dat vyplývá, protože klíčová je jejich (správná) interpretace.

Ing. Miroslav Koberna, CSc., Potravinářská komora ČR, připomněl, že Potravinářská komora ČR dlouhodobě upozorňuje na nakládání s daty a jejich možné zneužívání. Jako příklad uvedl data o spotřebě alkoholu v ČR, kdy se rozcházejí statistiky Světové zdravotnické organizace (WHO) a Českého statistického úřadu.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala a otevřela diskusi pro další příspěvky do bodu Různé.

Doc. MUDr. Milan Malena, Ph.D., ústřední ředitel SVS, navrhl KS, aby se zabývala problematikou zřízení „zoonotického centra“. Toto centrum by měl tvořit meziresortní tým odborníků podílejících se na sledování zoonóz, sledování trendů a následném předvídání

epidemiologické situace v ČR. Problematikou se v ČR zabývá nejen SVS (data pro EFSA), ale i resort MZ (data pro ECDC), uvedená data spolu souvisejí. Podobné instituce již v Evropě existují (Rakousko, Dánsko). SVS má připravený návrh, který zašle MZe.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, za příspěvek poděkovala, návrh uvítala.

MUDr. Jarmila Rážová, Ph.D., ředitelka Odboru ochrany veřejného zdraví, MZ, požádala o poskytnutí návrhu i pro resort MZ.

Ing. Jitka Sosnovcová, ředitelka SZÚ, doplnila, že v rámci EU se připravuje projekt zabývající se zoonózami, na kterém spolupracují resorty MZ i MZe, navrhované centrum by mohlo být vhodnou platformou pro tento projekt.

Prof. MUDr. Jiří Ruprich, CSc., Centrum zdraví, výživy a potravin, SZÚ, informoval o zpracování Akčních plánů v rámci strategie Zdraví 2020, jejíž jedna část je věnována bezpečnosti potravin, další pak výživě. Z tohoto materiálu vyplývá mnoho úkolů. Tímto pan prof. Ruprich poděkoval kolegům z jiných resortů, kteří se podíleli na přípravě tohoto dokumentu.

MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala a informovala, že na posledním zasedání Rady pro zdraví a životní prostředí pan náměstek Valenta (MZ) sdělil, že financování těchto Akčních plánů je velmi složité a požádal zástupce jednotlivých resortů, aby do konce ledna 2016 navrhli finanční prostředky, kterými by se mohli na naplňování podílet.

Závěrem MUDr. Viera Šedivá, předsedkyně KSBP, poděkovala všem členům za aktivní účast na zasedání. Na závěr bylo prezentováno video WHO „Pět klíčů k bezpečnému stravování“, které je k dispozici v následujícím odkazu: <http://viscojis.cz/video>

Úkoly vyplývající z jednání:

Úkol č. 1: Zaslat MZe stanovisko k návrhu, aby Ministerstvo zdravotnictví ověřovalo „vyšší mocí“ certifikáty vydávané SZÚ.

Zajistí: MZ

Úkol č. 2: Provéřit počty účastníků e-learningových kurzů v roce 2015 a informovat členy KS.

Zajistí: MZe (18110)

Poznámka: Přehledy účastníků e-learningových kurzů jsou generovány přímo systémem EK. Účastníci kurzu „FCM Food Contact Materials“ byli do tohoto kurzu přihlášení dodatečně, patrně proto nebyli posléze uvedeni v přehledu. EK přislíbila, že od letošního roku budou zasílány pravidelné přesnější (pravděpodobně čtvrtletní) přehledy účastníků e-kurzů včetně přehledu, kdo školení úspěšně absolvoval.

Ověřený počet účastníků je uveden v následující tabulce:

Přehled účastníků školení e-learningových kurzů v roce 2015:

E-learningový kurz BTSE 2015	Počet míst pro ČR	Počet využitých míst	Obsazenost kurzu v %
AW Animal Welfare	30	3	10
FCM Food Contact Materials	30	4	13
RASFF	82	24	29
HACCP	60	25	42
AN Animal Nutrition	60	14	23
AA Aquaculture Animals	60	3	5
Celkem	322	73	23

Úkol č. 3: Zpracovat písemné stanovisko k dotazu RNDr. Řehůřkové, Ph.D., týkajícího se sdílení dat poskytovaných EFSA.

Zajistí: SZPI, SVS, ÚKZÚZ, MZ

Úkol č. 4: Seznámit s problematikou přístupu k datům pana ministra.

Zajistí: MZe (18000)

Úkol č. 5: Zaslat MZe a MZ návrh na vytvoření „zoonotického centra“, návrh představit na dalším zasedání KSBP.

Zajistí: SVS

V Praze dne 8. 1. 2016

Zapsala: Mgr. Karolína Mikanová

Schválila: MUDr. Viera Šedivá